

Tâm Tình Tây Bắc, Seattle Tháng 6-2014

Dendrobium bracteosum

Hai chục năm về trước, lúc còn ở xứ nóng Florida, thời kỳ mà mỗi ngày chăm chỉ đi kiếm com, một buổi trưa tôi ghé tiệm bán lan Art Stone kiểm xem có cây lan lạ nào không thì mua được cây *Dendrobium bracteosum* lạ và đẹp.

Những chuyến đi mua lan gấp gáp vội vội vàng vàng vào giờ ăn trưa này của cô Kim và tôi mỗi tháng đều xảy ra hai ba lần chứ không phải lâu lâu mới đi. Chỉ cần đang ngồi làm việc thấy hơi buồn hơi chán, một người mà xướng lên “*Chút trưa mình đi ra Art Stone không?*” là người khác đồng ý ngay, hình như chưa lần nào lời rủ rê này bị bác bỏ. Những chuyến đi mua lan chớp nhoáng này chúng tôi phải làm thật mau, mặc dù từ sở đến tiệm chỉ mất chưa đến 4 phút lái xe nhưng giờ ăn trưa có 45 phút, nếu không nhanh tay lẹ chân mà cứ cà kê dè ngỗng thì thế nào lúc trở về làm việc cũng bị trễ.

Mua được lan mang về sở rồi, không dám để trong xe vì trời Florida mùa Hè nóng lắm, ngày nào mua trúng những cây lan lớn như Vanda, Arachnis, Oncidium thì treo trên cành cây sồi ở bãi đậu xe, còn những cây nhỏ như những cây lan Hoàng Thảo thì mang vào phòng làm việc, treo lên cái tường mắt cáo của cái phòng nhỏ nằm sau chỗ làm việc, lâu lâu hai chị em lại đi tới đi lui ngắm nghía cho đến giờ về, xếp của tôi mỗi lần nhìn thấy chúng tôi đứng ngắm mấy cây lan một cách say sưa lại ghẹo: “*Hai bà lại mang hết tiền để dành cho con cho cháu đi mua mấy cây cỏ dại này về rồi.*”

Cái hôm mà tôi tậu được cây lan *Dendrobium bracteosum*, buổi sáng cô Kim mang vào sở mấy cái bánh ít bột nếp nhân đậu xanh trộn dừa, ngon quá tôi ăn hai cái, của nếp no lâu, đến

trưa vẫn chưa thấy đói, tôi rủ cô Kim “*Hôm nay mình khỏi ăn trưa, đi ra Michael xem có cây lan mới nào không? Đi về mà có đói bụng thì mình lại ăn bánh ít nữa, chị chỉ no thôi chứ vẫn còn thèm, ăn mấy cái nữa cũng được.*” Vậy là chuông vừa reo là chúng tôi phóng ra xe trực chỉ Art Stone. Vào đến tiệm hoa cả mắt lên với trăm cây lan đua nhau nở. Bày trên kệ thì có Cattleya màu cam, màu vàng, tím đậm tím nhạt. Treo trên những cái móc kéo từ trần nhà xuống là bao nhiêu cây Vanda, rễ cây nào cây này rũ xuống gần đến đất như mái tóc của những nàng ngư nữ, hoa thì có màu vàng, màu xám, màu

tím. Ngoài ra còn biết bao nhiêu là Oncidium với những chùm hoa dài màu vàng óng ả, hương của đủ loại lan gấp hơi nóng của buổi trưa hè tỏa ra nồng nàn hơn lúc nào hết.

Sau khi hết bị chóa mắt vì sắc và ngây ngất vì hương, định thần lại rồi tôi thấy trên kệ có chậu hoa lạ không phải Cattleya, Vanda hay Oncidium, lá với thân thì giống Dendrobium, tôi cầm lên xem thì thật là chưa được thấy cây hoa như thế này lần nào, bám sát vào bẹ là những chùm hoa nhỏ màu mỡ gà, nhụy màu cam nảy ra từ những cành khô khan, không còn một cọng lá nào, có những cành, hoa bám từ đầu cho đến cuối cành. Nhìn cây hoa, tôi cho đó là đẹp và lạ, thời kỳ đó tôi đã bắt đầu chán vẻ đẹp lộ liễu nhưng lộ lộ của Cattleya và Vanda nên nhìn thấy cây này hoa trông đã khác với mấy loại lan kia, lại đếm được đến 15 cành, trong 15 cành này đã có đến 10 cành có hoa, giá chỉ có 30 Mỹ kim, tôi không chần chừ, bung vào chỗ cashier trả tiền ngay, còn nghĩ trong đầu là cây này có thể giá đến 100 Mỹ Kim mình cũng dám mua chứ nói gì chỉ có 30.

Chiều đó đi làm về sau khi treo cây lan trong vườn, com nước xong xuôi tôi mở quyển The Illustrated Encyclopedia of Orchids ra tra cứu thì được mấy giòng trong sách nói là lan này xuất xứ từ New Guinea, có hai đến ba màu: màu hồng, màu kem ngả qua màu vàng và màu trắng ngả qua xanh lá cây, và đặc biệt hoa rất lâu tàn.

Tưởng là hoa lâu tàn là khoảng một tháng, hoặc nhiều lắm là hai tháng, ai ngờ cây hoa mua từ tháng Năm, ngắm hoài ngắm mãi, chán chê mê mồi... mãi đến cuối tháng Mười mới

loáng thoáng thấy những cánh hoa héo màu nâu. Tôi cứ bày trong phòng khách mà ngắm, đến nỗi tôi có một anh bạn chuyên môn về bonsai, một hai tuần ghé nhà chơi nói chuyện phiếm với tôi về cổ cây hoa lá, lần nào đến anh ấy cũng thấy cây lan này bày trong phòng khách, đã cảnh cáo:

“Tôi nghĩ chị phải mang cây lan này ra ngoài trời, chị dẫu nó trong nhà mãi như thế này không có tí sương, tí gió, tí nắng nào, coi chừng nó chết.”

Hai tháng sau khi hoa tàn rồi tôi mang cây lan ra ngoài vườn thì cây bắt đầu mòm mồi dần, rồi chết thật. Không biết vì mòm miệng anh này ăn mắm ăn muối, hay vì đã có kinh nghiệm làm chết nhiều cây bonsai quý vì bày lâu ngày trong nhà nên anh ấy biết hơn tôi. Không cần nói ra đây thì ai cũng đủ biết là tôi tiếc cây lan đến mức nào, giận mình lắm vì mua được cây hoa quý mà không biết giữ. Vì tiếc nên phải đi tìm mua cây khác thế vào, tìm mãi tìm hoài, mà không thấy ở đâu có bán loại lan này.

Mãi đến 10 năm sau, mùa hè năm 2004, tình cờ vớ được quyển catalog của H&R Orchids, thấy họ có *Dendrobium bracteosum*, mừng quá tôi đặt mua 4 cây cỡ lớn, mỗi cây chỉ có 25 Mỹ Kim. Bốn cây lan rất mạnh, không lớn bằng cây tôi làm chết nhưng rất tươi tốt, chưa có cây nào ra hoa nhưng nhìn lá không cũng đủ thích. Săn sóc vun trồng 4 cây lan được 2 tháng thì đứa cháu ngoại đầu tiên ra đời ở California, nên tôi bỏ cây bỏ lan ở nhà đi nuôi con gái ở cũ, tôi đi được một tuần thì chị Thảo vì cưng cháu và muốn nhìn mặt em bé mới đẻ nên cũng đi theo luôn Tháng Tám là tháng ở Florida mưa triền miên, dân chơi vườn ở đây hay chọn tháng này đi nghỉ hè vì khỏi lo ở nhà cây thiếu tưới nước mà chết. Vì lý do này nên chúng tôi đi xa cả tháng mà trong lòng yên ổn, chẳng ngại gì về vụ ở nhà lan không có ai tưới.

Ngày trở về, bước ra thăm vườn thì cây cối được mưa, cây nào cây nấy lớn phồng cả lên, cây ngọc lan được phủ đầy bằng những chiếc lá non xanh mơn mớn, hàm tiếu, ngâu, móng rồng, trà mi tưởng như lớn gấp đôi hai tháng trước. Ngó đến lan thì Vanda mọc thêm bao nhiêu là rễ con, Cattleya cũng chơm chớm đầy cây con chĩa ra, Oncidium nhờ đầy đủ nước, lá cứ chĩa thẳng lên như những thanh kiếm. Nhưng nhìn đến bốn cây *Dendrobium bracteosum* mới tậu được hai tháng, trước khi tôi đi thì xanh tốt đến thế, mà nay vì quá nhiều nước, mưa mỗi ngày, rễ không kịp khô nên cả 4 cây cành nào khúc ở gần rễ cũng mềm nhão ra, gục xuống, thế là 4 cây lan rũ nhau ra đi vì nước.

Lên đến Seattle sau khi ổn định xong xuôi tôi lại gọi H&R mua 6 cây *Dendrobium bracteosum*, lần này may mắn khi hoa nở tôi có được hai cây màu hồng. Bây giờ họ không còn loại lớn nữa mà chỉ còn loại nhỏ 15 Mỹ Kim một cây. Mua xong rồi, kỳ này nhờ những kinh nghiệm đau thương chết chóc của hai đợt trước, cộng thêm nhờ internet, tôi cứ đọc những kinh nghiệm của những người đã trồng loại này mà theo. Loại lan này rất chịu nước chứ không phải chê nước, nhưng với điều kiện là rễ phải khô hoàn toàn rồi mới được tưới, mỗi ngày trước khi tưới tôi cứ đung vào lớp rêu ở dưới gốc, thấy rêu khô mới dám xới nước, nhiệt độ thì phải là 65 độ F (18 độ C) trở lên, nhiệt độ này là hoàn toàn lý tưởng cho loại lan này. Tôi cứ giữ ở trong nhà, để ở chỗ có nhiều ánh sáng chiếu vào, từ đó đến nay 6 cây vẫn tươi tốt, năm nào cũng thi nhau nở hoa.

Năm ngoái tôi vô ý làm rơi một cây từ trên cao xuống, cây không gãy, không thiệt hại gì nhưng chạm mạnh xuống đất, cây tự động chia ra làm hai, tôi lấy vỏ cây, lấy hai cái chậu, làm thành hai cây nhỏ, cắm vào mỗi cây một thỏi Miracle Grow Plant Food Spike, chỉ trong vài tháng ba cành cũ mập mập hẳn lên, còn những cây con mới ra cũng theo đà mọc lên thân nào thân nấy to bằng ngón tay cái. Nội lòng tham, tôi mang 3 cây nữa ra xẻ ra và làm y hệt như vậy, và thành công mỹ mãn, cây nào cũng căng đầy nhựa sống, năm nay có ba cây bắt đầu có hoa.

Thường thường các loại *Dendrobium* thích ra rễ đầy chậu và ít muốn chia ra, loại này thì được chia lại càng tốt hơn. Tôi tìm đọc trên internet thì có người bảo là nên chia cây ra, người thì nói là không nên làm vậy, chẳng biết sao nhưng tôi thấy trước mắt là nếu hoa đã tàn, cành bắt đầu khô khan thì hãy thử tách cây ra, may ra cây lan thích môi trường sống mới mẻ mà có thể tươi tốt lên.

Seattle mùa này, sau khi hoa đào tàn thì đến lượt hoa mẫu đơn (peony) tung bừng khoe sắc khoe màu. Nhà nào ở đây cũng có vài bụi hoa này. Gần nhà tôi có một bà mê hoa này quá, vườn trước của bà ấy trồng đến 50 loại khác nhau, mỗi loại lại

có đến ít nhất là hai cây nên nếu chịu khó đếm thì cũng được đến ba, bốn trăm cây chứ không phải ít. Năm nào tôi cũng đi bộ đến đó ngắm vườn hoa này, đầu mùa thì đi ngắm những cây Chinese tree peony (thân mộc), những cây này được nhập cảng vào nước Mỹ từ Trung Hoa, chắc là cháu chắt gì đây của những cây mẫu đơn cứng đầu không nghe lệnh của Võ Hậu nở hoa theo ý bà nên bị bà đày đi Giang Nam. Loại này nở sớm hơn loại trồng bằng củ (thân thảo-herbaceous peony) nở chậm cả tháng sau. Dù là thân mộc hay thân thảo, giống nào cũng đẹp, cũng đáng mê.

Trên đường đi ngắm vườn hoa mẫu đơn, dù có tật sợ ma nhưng thế nào tôi cũng ghé cái bậc thang ở đường Boston đã bị cấm không được dùng từ lâu, dân ở đây gọi là The West Boston Haunted Stair. Đồi Queen Anne chỗ tôi ở có hơn 120 bậc thang đủ kiểu, đủ cỡ được xây chung quanh đồi dành cho người đi bộ. Bậc thang nào cũng vẫn còn dùng được ngoại trừ cái bậc thang này đã bị chặn lại không cho dùng từ gần 100 năm nay vì có ma. Người ở đây kể lại là vào năm 1921, lúc đó bậc thang này còn bằng gỗ, có cô gái trẻ một tối đang leo bậc thang này trên đường đi thăm vị hôn phu thì bậc thang bị sụp đè chết cô này. Nhà nước phá đi làm lại bậc thang bằng đá, mười năm sau, một buổi tối cuối tuần, lại một cô gái trên con đường đi gặp người chồng sắp cưới, đang bước trên những bậc thang này, chung quanh không có một người nào khác thì cô nghe bên tai có tiếng nói là trở về đi, đừng đi tiếp nữa. Sợ hãi quá nhưng cô nghe lời giọng nói đó, quay qua trở lại ngay, vừa lúc những cái bậc bằng đá lở ra, sụp xuống, cô gái thoát chết trong nháy mắt. Từ đó cho đến bây giờ bậc thang này bị bỏ hoang, ở chỗ sắp bước xuống có tấm bảng đề chữ: “Stairway closed”, không có ai được dùng nữa. Nhìn xuống thì cỏ dại mọc, phủ đầy những bậc thang ngả nghiêng, trông âm u và rùng rợn. Tôi thì sợ ma hơn sợ cái gì hết nhưng mỗi lần có dịp qua Đồi Tây là lảng vảng ở chỗ này, đứng trên đường nhìn xuống cảnh hoang vu, hoang tàn này rồi cảm thấy lạnh tóc gáy.

Vậy là về nhà mấy ngày sau cứ nghĩ đến cái bậc thang đó mà bị ám ảnh, nhất là khi đi bộ phải dùng những bậc thang khác, tôi tránh không dám đi lúc trời còn mờ tối chưa rõ mặt người, buổi trưa yên tĩnh vắng lặng hay buổi chiều nhá nhem, chỉ sợ đang leo bậc mệt bờ hơi tai thì ma quái từ những vòm cây thấp ở hai bên bậc thang lâu ngày lồng vào nhau trên đầu thò hai chân dài thật dài ra quặp lấy cổ, những chỗ này vắng vẻ lắm, chẳng ai biết mà cứu, sợ quá. Nhưng chỉ vài ngày rồi quên, lại chứng nào tật ấy hể qua Đồi Tây thì lại phải ghé “The West Boston Haunted Stair” tìm cảm giác mạnh.

Xin hẹn và hy vọng gặp lại các bạn trong Tâm Tình Tây Bắc Seattle tháng Bảy, 2014.

Hảo-Seattle